

NA SNOWDEN

Deltaplan voor online privacy en beveiliging

Documentaire *Citizenfour* is het afgelopen weekend in wervelende recensies bestempeld als favoriet voor een Oscar. De film volgt klokkenluider Edward Snowden anderhalf jaar op de voet. Volgens de Wall Street Journal levert de documentaire een sobere en spannende thriller op van historische betekenis. De film en de onthullingen zouden onze blik op democratie, vrijheid en technologie voorgoed moeten veranderen.

De Snowdensaga is springlevend in de VS. Geldt dat ook voor Nederland? Tijdens een debat in de Eerste Kamer vroeg VVD-senator Duthler zich af: 'Wat zijn we er mee opgeschoten? Welke acties heeft de regering ondernomen?' Heeft Snowden inderdaad iets veranderd? Het antwoord is ja, maar het besef dat de ravage niet even snel opgeruimd kan worden is nog niet doorgedrongen. Het herstel van privacy en beveiliging zal jaren duren en moet komen van andere spelers dan medeplichtige regeringen. Gelukkig worden de eerste stappen al gezet.

Met zijn onthullingen heeft Snowden het bewijs geleverd dat staten alles en iedereen in de gaten houden. Snowden stelt ook dat massale surveillance ineffectief is voor contra-terrorisme, maar vooral politieke- en economische spionage dient. Dat is al eeuwen zo, maar door het internet is de schade ongekend. Al een generatie lang worden internetrecht en -technologie op industriële schaal beschadigd. Overal ter wereld zijn archaïsche juridische definities niet bij de tijd gehouden, zodat nieuwe communicatievormen minder worden beschermd. Ook in de Nederlandse grondwet. Technische updates van internettechnologie zijn

niet verplicht gesteld, zodat onze IT-infrastructuur kwetsbaar blijft voor afluisterpraktijken. En de niet-gouvernementele organisaties die zulke technische standaarden ontwikkelen, blijken tot in de onderste werkgroepen geïnfiltrerd. Zo vallen stemverhoudingen gunstig uit voor spionage en surveillance, in plaats van privacy en beveiliging.

De schade blijft niet beperkt tot overheidsspionage. Cybercriminelen profiteren mee van een zwak beveiligde IT-infrastructuur. Internetbedrijven krijgen met name in de VS juridisch vrij baan om mee te lezen met alles wat we online doen, in ruil voor overheidstoegang tot alle gebruikersdata – het Prism-schandaal. Consumenten zien zich geconfronteerd met spionnen, 'salestijgers' en criminelen die iedere nacht gezellig bij hen in bed kruipen. Om uw gezondheid, relatieproblemen en carrièreplanning beter in kaart kunnen brengen dan uzelf.

Geen wonder dat het debat in Nederland soms gekenmerkt wordt door ongeduld, gelatenheid en machteloosheid. Het is niet niks om het tij te keren. Desalniettemin zijn er hoopvolle signalen die nauwelijks door de media zijn opgepikt.

Na het debat heeft de Senaat kamerbreed vernietigend geoordeeld over de staat van privacy en beveiliging online. Het kabinet is met zes vrijwel unaniem gesteunde moties aan het werk gezet. Zo moeten inlichtingendiensten ontdekte technische kwetsbaarheden voortaan

Elke nacht kruipen spionnen, 'salestijgers' en criminelen gezellig bij de consument in bed

openbaren, in plaats van misbruiken voor surveillance. De betrouwbaarheid van standaardiseringsorganisaties moet worden onderzocht. En de Senaat heeft zich politiek gekant tegen de 'ongerichte' internettap, waarmee diensten alle internetcommunicatie zouden mogen inzien zonder concrete aanleiding. In feite heeft de Senaat het kabinet uitgedaagd een deltaplan te ontwikkelen voor online privacy en beveiliging.

De Europese rechter laat ook van zich spreken. In april was er de baanbrekende vernietiging van de controversiële waarpllichtrichtlijn telecomgegevens. In de komende jaren zal het Europese mensenrechtenhof in minstens drie nieuwe procedures rondom de Snowden-onthullingen stevig tengas gaan bieden.

Bovendien zien ondernemers kansen. Naast succesvolle start-ups, kondigde Apple (nota bene een Prism-deelnemer) onder luid protest van inlichtingendiensten in de VS eindelijk aan iPhones standaard te versleutelen. Apple heeft de sleutel niet meer, alleen de gebruiker. Omdat privacy en beveiliging door Snowden weer scoren bij de consument.

Citizenfour, later dit jaar te zien in de bioscoop, zal tot debat leiden waar de verandering blijft. De ontwikkelingen in Den Haag, in Europa en op de markt worden misschien niet direct signaleerd, maar stemmen toch hoopvol. Uiteindelijk zullen we ons realiseren dat een duurzaam internet een illusie is zonder privacy en beveiliging. De Deltawerken zijn ook pas een generatie na de vernietigende watersnoodramp opgeleverd.

Axel Arnbak is onderzoeker cybersecurity en informatierecht aan de UvA en Harvard. Reacties @axelarnbak

Axel Arnbak

